

УДК 355.1-057.36:159.9:316.286
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-2-31>

Наталя ШАЛИГІНА,
orcid.org/0000-0002-4212-0049
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового центру іноземних мов
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
(Київ, Україна) nataliashalyhina30@gmail.com

Денис КАМЕНЦЕВ,
orcid.org/0000-0003-2115-6197
кандидат історичних наук,
начальник кафедри іноземних мов та військового перекладу
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) deniskamentsev@yahoo.com

Оксана ГАВРИШКІВ,
orcid.org/0000-0002-1898-9684
викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) oksana589@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови підвищення якості мовної підготовки військових фахівців під час дистанційного навчання. З'ясовано, що дослідженню теоретичних і практичних аспектів організації дистанційного навчання присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців. Аналіз наукової літератури показує, що сучасна кризова ситуація зумовила появу низки наукових праць, присвячених дослідженню проблем та особливостей організації освітнього процесу в умовах карантинних обмежень, вивченню інноваційних аспектів дистанційного навчання іноземної мови за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, розробленню рекомендацій для педагогів щодо організації дистанційного навчання, однак сьогодні недостатньо вивчені особливості мовної підготовки саме військових фахівців у дистанційному освітньому форматі, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

З'ясовано, що підвищення якості мовної підготовки військових фахівців під час дистанційного навчання забезпечать такі педагогічні умови: застосування моделі електронно-дистанційного навчання; вибір оптимальних інформаційно-комунікаційних технологій; безперервне адміністрування, моніторинг і своєчасний контроль та оцінювання викладачем навчальної діяльності слухачів.

Досвід здійснення мовної підготовки військових фахівців дистанційно засвідчив значні переваги застосування моделі електронно-дистанційного навчання: можливість реального спілкування й інтерактивність; мультифункціональність; оперативність і гнучкість; моніторинговість; доступність. Аналіз практичного досвіду та результатів мовної підготовки військових фахівців показав, що найбільш популярними інформаційно-комунікаційними технологіями для навчання іноземної мови дистанційно є онлайн-платформи, які містять увесь необхідний функціональний інструментарій для дистанційного навчання; онлайн-сервіси, які пропонують послуги конференц-зв'язку та групових відеодзвінків для проведення практичних занять; додатки-месенджери та поштові сервіси для обміну інформацією.

Упровадження та системне застосування обґрунтованих педагогічних умов забезпечує безперервність мовної підготовки військових фахівців і реалізацію її основних завдань у карантинний період.

Ключові слова: педагогічні умови, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, мовна підготовка, іномовна компетентність, військовий фахівець.

Natalia SHALYHINA,
orcid.org/0000-0002-4212-0049
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Foreign Languages Educational and Research Center of National Defence University of Ukraine named
after Ivan Cherniakhovskiy
(Kyiv, Ukraine) nataliashalyhina30@gmail.com

Denys KAMENTSEV,
orcid.org/0000-0003-2115-6197
Candidate of Historical Sciences,
Head of the Department of Foreign Languages and Military Translation
Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy
(Lviv, Ukraine) deniskamentsev@yahoo.com

Oksana HAVRYSHKIV,
orcid.org/0000-0002-1898-9684
Instructor at the Department of Foreign Languages and Military Translation
Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy
(Lviv, Ukraine) oksana589@ukr.net

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR IMPROVING THE QUALITY OF MILITARY SPECIALISTS' LANGUAGE TRAINING DURING DISTANCE LEARNING

The article defines and theoretically substantiates the pedagogical conditions for improving the quality of military specialists' language training during distance learning. It was found that the works of many foreign and domestic scientists are devoted to theoretical and practical aspects of distance learning. The analysis of the scientific literature shows that the current crisis has led to the emergence of a number of scientific papers on the problems and peculiarities of the educational process in quarantine restrictions, the study of innovative aspects of distance language teaching using modern information and communication technologies, development of recommendations for teachers on the organization of distance learning. However, at present, the peculiarities of military specialists' language training in distance learning format are insufficiently studied, which determines the relevance of our study.

It was found that the following pedagogical conditions will improve the quality of military specialists' language training during distance learning: application of e-distance learning model; selection of optimal information and communication technologies; continuous administration, monitoring and timely control and evaluation of student-officers' learning activities by the teacher. The experience of military specialists' language training during distance learning has shown significant advantages of using the model of e-distance learning: the possibility of real communication and interactivity; multifunctionality; efficiency and flexibility; monitoring; accessibility. The analysis of practical experience and results of military specialists' language training showed that the most popular information and communication technologies for teaching a foreign language in the conditions of quarantine restrictions are online platforms that contain all the necessary functional tools for distance learning; online services that provide conferencing and group video calls for practical classes; messenger applications and e-mail services for exchanging individual messages, shared group chats and correspondence.

The introduction and systematic application of substantiated pedagogical conditions ensures the continuity of military specialists' language training and the implementation of its main tasks in the quarantine period.

Key words: pedagogical conditions, distance learning, information and communication technologies, language training, foreign language competence, military specialist.

Постановка проблеми. Кардинальні зміни у глобальному середовищі через всесвітню пандемію диктують інноваційні умови функціонування освітнього простору. Сектор військової освіти не залишається осторонь через нагальну необхідність підготовки висококваліфікованих військових фахівців в умовах поглиблення стратегічного партнерства України з НАТО, її активної участі у міжнародних зусиллях, спрямованих на подолання загроз миру та безпеці у світі. Серед пріоритетних завдань сучасної військової освіти є не тільки забезпечення якісної фахової підготовки, але й розвиток високого рівня іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців.

Нині модернізацію системи освіти у державі дедалі частіше пов'язують із розвитком технологій дистанційного навчання (далі – ДН), які розглядаються водночас і як один із істотних факторів підвищення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг, і як ефективний єдино можливий

ресурс для забезпечення безперервності освітнього процесу та професійної підготовки фахівців в умовах карантинного періоду, однак здійснення мовної підготовки (далі – МП) військових фахівців дистанційно за сучасних умов має свої особливості, зумовлені специфікою вивчення іноземних мов (далі – ІМ). Під час ДН необхідно враховувати те, що базовим компонентом змісту навчання ІМ є не основи наукових знань, а певні способи діяльності, які забезпечують формування іншомовної комунікативної компетентності в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Тому існують певні проблеми МП військових фахівців в умовах ДН, а саме: труднощі відбору ефективних форм, методів і засобів, що забезпечать реалізацію основних навчальних цілей вивчення ІМ військовими фахівцями; відсутність системного підходу щодо того, які саме інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) застосовувати для ефективності навчання; труднощі застосування ІКТ для розвитку навичок і вмінь говоріння іноземною мовою, що пов'язано зі специфікою та механізмом цього виду мовленнєвої діяльності; недостатня методична підготовленість викладачів щодо використання ІКТ; технічні труднощі організації освітнього процесу у дистанційному форматі тощо.

Аналіз досліджень. Стрімкий розвиток технологій ДН відбувався і в період до пандемії, що було зумовлено вдосконаленням технічних засобів електронного інформаційно-комунікаційного середовища. Широке використання мережі Інтернет в освітньому просторі спонукало багатьох науковців до вивчення теорії та практики її застосування для удосконалення освітнього процесу.

Різні аспекти інформатизації освіти, у тому числі й ДН, досліджували багато зарубіжних і вітчизняних учених: О. Андрєєв, В. Биков, І. Блощинський, А. Гуржій, М. Жалдак, Л. Карташова, В. Кухаренко, В. Лапінський, Є. Полат, С. Пейперт, М. Резнік, О. Рибалко, Н. Сиротенко, О. Спірін, Ю. Триус, А. Хуторський та ін.

Теоретичні та методичні засади застосування ІКТ в освіті досліджуються у працях О. Ворокіна, О. Глазунової, Р. Гуревича, М. Кадемії, І. Кузнецова, Т. Коваль, Н. Морзе, Л. Раїцької, О. Співаковського, В. Стасюка, В. Ягупова та ін.

Практичним аспектам ДН ІМ і використання ІКТ для розвитку іншомовних навичок та вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності фахівців різних професійних галузей присвячені праці Т. Каменєвої, Н. Майер, О. Синекоп, В. Стрілець, Н. Шалигіної.

Визначенню сутності поняття ДН і пов'язаних із ним основних термінів приділено значну увагу

у нормативних документах освітньої галузі. Так, згідно з Наказом «Про затвердження Положення про ДН» під *дистанційним навчанням* розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. *Дистанційні технології* у цьому документі визначаються як комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні й інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес ДН у закладах освіти та наукових установах. Вони уможливають реалізацію цілеспрямованого та методично організованого керівництва навчальною й пізнавальною діяльністю студентів і базуються на використанні широкого спектра ІКТ. Інформаційно-комунікаційні технології ДН – це технології створення, накопичення, зберігання та доступу до вебресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації та супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету (Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 від 2013 р.).

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що більшість дослідників також пов'язують поняття «ІКТ» із різноманітними методами, прийомами, засобами та процесами збирання, зберігання, опрацювання та пошуку інформації. Застосування ІКТ сприяє підвищенню мотивації до навчання і реалізації принципів індивідуалізації навчання; розробленню і широкому впровадженню в освітню практику інноваційних особистісно орієнтованих технологій навчання; диференціації та демократизації освітнього процесу для найповнішого розвитку схильностей і здібностей особистості, задоволення її запитів і потреб, розкриття її творчого потенціалу; організації ефективної колективної навчальної діяльності, у тому числі міжнародної (Биков, 2010; Гуржій та ін., 2013). В. Стасюк зазначає, що використання сучасних ІКТ, нарощування дослідницького, експериментального потенціалу мають розглядатися як основа підготовки військових фахівців та основний інструментарій покращення якості вищої військової освіти (Стасюк, 2013: 145).

Сучасна кризова ситуація зумовила появу низки наукових праць, присвячених дослідженню проблем та особливостей організації освітнього

процесу в умовах карантинних обмежень (Є. Барань, Е. Берецькі, Г. Васьківська, І. Густі, Д. Каменцев, Ж. Кріштоф, І. Лехнер, М. Фабіян, Ш. Шварц).

Наукові розвідки Г. Васьківської та Г. Скиби присвячені вивченню аспектів інноваційності ДН ІМ на базі ІКТ у сучасних епідеміологічних реаліях (Васьківська, Скиба, 2020).

Ш. Шварц аналізує відгуки викладачів про ДН і наголошує на трудомісткості та виснажливості процесу організації навчання у дистанційному форматі для викладачів (Schwartz, 2020).

Е. Берецькі разом із іншими дослідниками розробили такі рекомендації для викладачів закладів вищої освіти щодо організації ДН: зосереджуватися на навчальних цілях, результатах і застосовувати усі можливості обраних інтерфейсів і рішень; визначати пріоритети як у змісті курсу, так і у технічному забезпеченні; пристосуватися до ситуації та бути відкритими; максимально прислухатися до потреб і враховувати можливості студентів (Bereczki et al., 2020).

М. Ліберман досліджує сутність популярного нині терміна «гібридна модель освіти», який означає освітню модель, котра поєднує традиційну очну та дистанційну форми навчання. Дослідник вважає, що у контексті гібридної освіти викладач повинен: забезпечити однаковими ресурсами і завданнями як учасників освітнього процесу в аудиторії, так і тих, хто навчаються дистанційно; звернути увагу на індивідуальний графік навчання студентів; розробити необхідну стратегію для досягнення плавного переходу з очної на дистанційну форму навчання; приділяти підвищену увагу найуразливішим категоріям студентів, заохочувати їх до самоосвіти, тобто до самостійного оволодіння навчальним матеріалом (Liebermann, 2020).

Група науковців Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II також досліджують особливості організації освітнього процесу під час карантину та виділяють такі найпроблемніші ситуації на думку викладачів: оцінювання результатів студентів; способи виконання завдань студентами: самостійно чи зі сторонньою допомогою; використання технічних засобів навчання; неможливість особистих зустрічей; розподіл часу (Густі та ін., 2020: 96).

Однак сьогодні недостатньо досліджені особливості навчання ІМ дистанційно саме військових фахівців. З огляду на це актуалізується потреба у дослідженні педагогічних умов оптимізації їхньої МП у ситуації глобального обмеження освітнього простору.

Мета статті – обґрунтування педагогічних умов підвищення якості мовної підготовки

військових фахівців в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що найчастіше під педагогічними умовами розуміють такі, які спеціально (свідомо) створюються в освітньому процесі з метою підвищення його ефективності чи забезпечення можливості реалізації певних інновацій. Ю. Бабанський зазначає, що «ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, у яких він проходить» (Бабанський, 1988: 78). Отже, педагогічні умови – це сукупність необхідних заходів, виконання яких дає змогу вирішити певні педагогічні завдання та досягти конкретну педагогічну мету.

Для обґрунтування педагогічних умов підвищення якості МП військових фахівців дистанційно необхідно окреслити коло проблемних питань у цьому контексті та дослідити шляхи їх успішного вирішення.

МП військовослужбовців і працівників Збройних Сил України (далі – ЗС України) здійснюється на інтенсивних курсах ІМ, організованих на базі провідних вищих військових закладів освіти (далі – ВВЗО) України. У нашому дослідженні проаналізовано досвід здійснення МП військових фахівців на інтенсивних курсах ІМ у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського (далі – НУОУ імені Івана Черняховського) та Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (далі – НАСВ імені гетьмана Петра Сагайдачного).

За Концепцією мовної підготовки особового складу ЗС України МП військових фахівців на курсах ІМ покликана забезпечити формування іншомовної комунікативної компетентності у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі (Наказ Міністерства оборони України № 267 від 01 червня 2009 р.). Рівень володіння цими мовленнєвими вміннями оцінюється за шкалою СМР (стандартизований мовленнєвий рівень), що відповідає рівням мовленнєвої компетенції за мовним стандартом НАТО STANAG 6001. Курс навчання охоплює близько 500 навчальних годин (практичні заняття) для досягнення одного цільового рівня (СМР 1, СМР 2). Обмеження освітнього простору через пандемію Covid-19 спонукали викладачів ВВЗО до реформатування освітнього процесу на курсах ІМ і пошуку інноваційних шляхів забезпечення його ефективності в умовах карантинного періоду.

Оскільки процес навчання ІМ має на меті формування умінь, пов'язаних зі спілкуванням, неможливість забезпечення суб'єкт-суб'єктної

взаємодії впливає на ефективність і способи організації навчання. Тому перед викладачами постала проблема вибору моделі ДН іноземної мови військових фахівців, яка би забезпечила реалізацію основних завдань їхньої МП.

Існують два різновиди моделей ДН у галузі іншомовної освіти: традиційно-дистанційне й електронно-дистанційне навчання. Для *традиційно-дистанційного навчання* характерна асинхронність у часі, а взаємодія між викладачем і слухачами здійснюється засобами електронного зв'язку. *Електронно-дистанційне навчання* здійснюється асинхронно і синхронно, а взаємодія між викладачем і слухачами відбувається за допомогою різноманітних ІКТ (засобів електронного зв'язку, онлайн-сервісів тощо).

Оскільки основним видом занять у навчанні ІМ є практичне заняття, модель електронно-дистанційного навчання є єдиною технологією, котра уможлиблює їх проведення в умовах глобального карантину та гарантує безперервність МП слухачів. Досвід здійснення МП військових фахівців дистанційно засвідчив значні переваги застосування цієї моделі, а саме: *можливість реального спілкування й інтерактивність*, що забезпечують реалізацію провідних методичних принципів навчання ІМ – комунікативності, ситуативності та групової взаємодії; *мультифункціональність*, що уможлиблює використання широкого методичного та технічного інструментарію задля організації різних форм роботи (групова, парна, індивідуальна), застосування провідних методів (метод вправ, дискусії, аналіз професійних комунікативних ситуацій, навчально-рольові та ділові ігри, кейс-метод) і методичних прийомів («мозковий штурм», «круглий стіл») навчання ІМ військових фахівців; *оперативність і гнучкість*, що дає змогу забезпечувати слухачів навчально-методичними матеріалами за допомогою технічних засобів; варіювати форми та методи навчання; раціонально розподіляти навчальний час; вчасно забезпечувати зворотний зв'язок між викладачем і слухачами; *моніторинговість*, що дає змогу відстежувати, координувати та контролювати навчальну діяльність слухачів; контролювати й оцінювати рівень їхніх знань, умінь і навичок; *доступність*, що уможлиблює проведення практичних занять згідно з розкладом завдяки покращенню якості надання Інтернет-послуг і розширенню покриття територій бездротовим Інтернетом.

Таким чином, ми дійшли висновку, що безперервність МП військових фахівців і реалізацію її основних завдань у карантинний період забезпечить застосування моделі електронно-дистанцій-

ного навчання, що і є *першою педагогічною умовою* підвищення якості мовної підготовки військових фахівців в умовах дистанційного навчання.

Інша проблема, яка постає перед викладачами ІМ, – це вибір ІКТ, засобами яких найефективніше можна реалізувати обрану модель ДН і які забезпечать технічні умови для застосування необхідних форм і методів навчання.

Сьогодні існує ціла низка Інтернет-технологій, які можуть бути ефективно використані для навчання ІМ. Розглянемо найбільш популярні у галузі іншомовної освіти способи організації ДН ІМ у синхронному режимі за допомогою ІКТ.

1. *Використання онлайн-платформ*, які містять увесь необхідний функціональний інструментарій для ДН (Moodle, Google Classroom, Sakai, LOTUS Learning Space, eFront та ін.).

2. *Використання онлайн-сервісів*, що пропонують послуги конференц-зв'язку, групових відеодзвінків і загальних чатів (BigBlueButton, Zoom, Skype, Google Hangouts та ін.). Функціональний інструментарій саме цих Інтернет-технологій уможлиблює ефективне проведення практичних занять ІМ дистанційно.

3. *Використання додатків-месенджерів* для обміну індивідуальними повідомленнями та загальних групових чатів у режимі реального часу (Viber, Messenger, Telegram, WhatsApp) та інших поштових сервісів для листування й обміну інформацією, матеріалами тощо (Ukr.net, Gmail тощо).

Під час вибору платформи для ДН ІМ важливо враховувати такі фактори: інтерфейс, можливість викладання різноманітних матеріалів, включаючи аудіо- та відеозаписи, презентації та посилання на корисні Інтернет-ресурси, автоматичний розрахунок статистики відповідей і контроль активності слухачів. Все це дає можливість максимізувати ефект дистанційної роботи (Коваленко, 2021: 253).

У ЗС України використовується платформа Moodle (прийнята як єдина базова платформа для ДН). Платформа ДН ЗС України надає можливість опанувати безліч навчальних курсів, у тому числі з вивчення ІМ загального та спеціального спрямування. Так, нині сектор МП в НУОУ імені Івана Черняхівського представлений такими дистанційними курсами: курс удосконалення іншомовної компетентності особового складу ЗС України для досягнення СМР 2 відповідно до стандарту НАТО СТАНАГ 6001 (English Language Proficiency Improvement Course), Курс англійської термінології з основ планування операцій НАТО, Курс іноземної військової термінології (англійська мова). Викладачами кафедри іноземних мов і військового перекладу і навчально-наукового

центру мовної підготовки НАСВ імені гетьмана Петра Сагайдачного розроблено та впроваджено в освітній процес дистанційний курс «Basic Steps» (для досягнення цільового рівня СМР 1), «Дистанційний курс з іноземної мови» (для досягнення цільового рівня СМР 1+).

На платформі ДН ЗС України функціонує програмне забезпечення BigBlueButton, яке призначене для проведення відеоконференцій і було спеціально розроблене для ДН. *Відеоконференція* – це провідна ІКТ у сучасних умовах ДН, котра дає можливість учасникам бачити та чути один одного, обмінюватися даними та спільно їх обробляти в інтерактивному режимі та робить комп'ютерно-опосередковане спілкування на відстані наближеним до реального живого спілкування (Раїцька, 2011; Кузнецов, 2004). Винятково важливого значення набули відеоконференції для військово-професійної підготовки офіцерів ЗС України. Специфіка професійної діяльності військових фахівців досить часто спонукає їх діяти у нестандартних професійних комунікативних ситуаціях, які відбуваються у специфічних технічних умовах, наприклад, у режимі відеоконференції (брифінги, переговори тощо). Водночас відеоконференція застосовується як єдино можливий засіб розв'язання нагальних завдань військово-професійної освіти (лекції, семінари, практичні заняття, тренінги, конференції тощо). Таким чином, в умовах обмеження комунікаційного простору відеоконференція є водночас і засобом здійснення професійної діяльності, і провідною технологією навчання ІМ у галузі військової освіти, оскільки уможливує проведення практичних занять у синхронному режимі.

Досвід викладачів підрозділів із мовної підготовки ВВЗО свідчить про те, що найзручнішими онлайн-сервісами для організації ДН ІМ військових фахівців є BigBlueButton, Zoom і Skype. Серед переваг використання цих ІКТ для проведення практичних занять з ІМ можемо виділити такі: забезпечення відеоконференц-зв'язку; зручний інтерфейс; транслявання аудіо/відео; демонстрація екрану викладача; демонстрація презентацій; інструментарій інтерактивної дошки; загальний та особистий чат; функція «кімнати групової роботи»; функція «підняти руку»; можливість запису відеоконференції.

Очевидним позитивом цих сервісів є можливість організувати групові та парні форми роботи під час інтерактивних видів завдань (бесіди, дискусії, навчально-рольові та ділові ігри тощо) за допомогою функції «кімнати групової роботи» (BigBlueButton) чи «збори» (Skype), що

забезпечують реалізацію провідних методичних принципів навчання ІМ (комунікативності, ситуативності та групової взаємодії) та сприяють розвитку умінь іншомовного говоріння. Технічна сторона організації процесу спілкування іноземною мовою за умов відсутності безпосереднього контакту в онлайн-просторі має певні недоліки: технічні перешкоди, перебої зі звуком, фоновий шум тощо, однак ці особливості сприяють розвитку навичок сприймання іншомовного мовлення у специфічних технічних умовах, що є надзвичайно важливою складовою частиною іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців.

Отже, *другою педагогічною умовою* підвищення якості мовної підготовки військових фахівців в умовах дистанційного навчання є *вибір оптимальних ІКТ (програмного забезпечення, онлайн-сервісів і додатків-месенджерів)*, які забезпечують реалізацію обраної моделі ДН, уможливають дотримання провідних методичних принципів навчання ІМ і містять необхідний інструментарій для застосування специфічних форм, методів і прийомів навчання ІМ.

Серед низки проблем, із якими довелося зустрітися викладачам ІМ під час глобального карантину, варто виділити зниження мотивації слухачів до навчання. Мотивація до навчання залежить від безлічі факторів: вікових особливостей, характеру, темпераменту, рівня професійної підготовки, інтересів, здібностей і навчального потенціалу. Ці фактори є суб'єктивними та знаходяться поза площиною впливу закладу освіти та викладача. Водночас мотивація до навчання залежить від низки об'єктивних чинників, а саме: організаційно-технічних умов навчання, його зорієнтованості на результат, майбутніх перспектив тощо. Через обмеженість фізичних контактів між викладачем і слухачем існують такі методично-організаційні та технічні труднощі організації ДН, що впливають на рівень мотивації слухачів: недостатній моніторинг навчальної діяльності слухачів із боку викладача через технічні труднощі чи недостатню методичну підготовленість у цьому напрямі; несистематичний контроль та оцінювання знань, умінь і навичок слухачів; погана якість Інтернет-зв'язку, що зумовлює нерівноправний доступ для слухачів, спричиняючи невчасне отримання інформації, виконання завдань тощо.

У контексті навчання ІМ дистанційно важливим є створення навчальних умов для суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яка сприяє розвитку умінь іншомовного говоріння. Так, працюючи в онлайн-сервісах BigBlueButton, Zoom і Skype під час інтерактивних видів завдань (бесіди, дискусії,

навчально-рольові й ділові ігри тощо), викладач має змогу створювати пари та групи для спілкування, однак результативність застосування цього прийому залежить від забезпечення таких умов, як: регулярне спостереження за мовленнєвою діяльністю слухачів, своєчасне її коригування, контроль та оцінювання. Безпосередня участь педагога у цьому двосторонньому процесі стимулює навчальну активність і мотивацію слухачів.

На думку Ш. Торнбері, найефективнішим методом підвищення мотивації студентів є така організація навчання, що спрямована на задоволення їхніх потреб. Як тільки з'являється мотив, одразу з'являється й мотивація (Thornbury, 2020). Отже, важливо організувати освітній процес таким чином, щоб слухач відчував зацікавленість у процесі навчання, розумів перспективи такого навчання, отримувал належний моніторинг та оцінювання його діяльності, мав можливість зворотного зв'язку з боку викладача.

З огляду на вищесказане *третьою педагогічною умовою* підвищення якості мовної підготовки військових фахівців в умовах дистанційного

навчання є *безперервне адміністрування, моніторинг і своєчасний контроль та оцінювання викладачем навчальної діяльності слухачів* із метою підтримання високого рівня їхньої мотивації та включення у процес навчання.

Висновки. Таким чином, підвищення якості мовної підготовки військових фахівців в умовах дистанційного навчання забезпечать такі педагогічні умови: застосування моделі електронно-дистанційного навчання; вибір оптимальних інформаційно-комунікаційних технологій; безперервне адміністрування, моніторинг і своєчасний контроль та оцінювання викладачем навчальної діяльності слухачів. Упровадження та системне застосування обґрунтованих педагогічних умов забезпечує безперервність мовної підготовки військових фахівців і реалізацію її основних завдань у карантинний період; сприяє цілеспрямованому та послідовному розвитку іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців, яка у комплексі з їхньою загальною військово-професійною компетентністю характеризує рівень підготовленості, здатності та готовності до розв'язання військово-професійних завдань загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабанский Ю. К. Педагогика. Ее предмет, основные категории и методологические основы : учебное пособие / под ред. Ю. К. Бабанского. Москва : Просвещение, 1988. 479 с.
2. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 1 (15). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25/13> (дата звернення: 28.04.2020).
3. Васківська Г., Скиба Г. Реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії в умовах ДН іноземних мов засобами ІКТ. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35 (1). С. 36–41.
4. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Лапінський В. В. ІТ-готовність вчителів іноземних мов: методологія, теорія, технології : навчальний посібник. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2013. 230 с.
5. Густі І., Барань Є., Лехнер І., Фабіян М. Навчання мов у період карантину в Закарпатському угрському інституті імені Ференца Ракоці ІІ. *Вісник КНЛУ. Серія Психологія та педагогіка*. 2021. Вип. 34. С. 83–101.
6. Коваленко А. ДН ІМ за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35. Т. 3. С. 250–255.
7. Кузнецов И. Н. Технология делового общения. Москва : ИКЦ Март, 2004. 128 с.
8. Про затвердження Концепції МП особового складу ЗС України та Плану реалізації Концепції МП особового складу Збройних сил України : Наказ Міністерства оборони України від 01 червня 2009 р. № 267. Київ : МО України, 2009. 22 с.
9. Про затвердження Положення про ДН : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/ed20150821> (дата звернення: 28.04.2020).
10. Раицкая Л. К. Дидактические и психологические основы применения технологий Веб 2.0. в высшем профессиональном образовании : монография. Москва : МГОУ, 2011. 173 с.
11. Стасюк В. В. Використання освітніх технологій як напрям покращення якості підготовки військових фахівців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 2. С. 142–146.
12. Bereczki E. O., Horváth L., Kálmán O., Káplár-Kodácsy K., Mislej H., Rausch A., Rónay Z. Faculty Distance Education Handbook. Budapest : ELTE-PPK, 2020. 67 p.
13. Liebermann M. How to balance in-person and remote instruction. Education Week. 2020. 22 July. URL: <https://www.edweek.org/teaching-learning/how-to-balance-in-person-and-remote-instruction/2020/07> (дата звернення: 22.12.2021).
14. Schwartz S. Round-the-clock communication is exhausting teachers. Education Week. 2020. 30 July. URL: <https://www.edweek.org/teaching-learning/round-the-clock-communication-is-exhausting-teachers/2020/07> (дата звернення: 22.12.2021).
15. Thornbury S. We're all in this together. ZOOM interview with Scott Thornbury. 2020. 2 August. URL: https://drive.google.com/drive/folders/12XsH1AmbRUGxKxNBLFHAICKj_yCAWj0z?fbclid=IwAR0YX2iq9y6eXzuZ3YFk_ifeg9eZAKrOS01C2V2XZ9wM6sDZ2WAsI0nbdFU (дата звернення: 22.12.2021).

REFERENCES

1. Babanskij, Yu. K. (1988). *Pedagogika. Ee predmet, osnovnye kategorii i metodologicheskie osnovy: ucheb. posob.* [Pedagogy. Its subject, basic categories and methodological foundations: a manual]. Moscow: Prosveshchenie. 479 p. [in Russian].
2. Bykov, V. Yu. (2010). *Suchasni zavdannia informatyzatsii osvity.* [Modern tasks of informatization of education]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, № 1 (15). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/25/13> [in Ukrainian].
3. Vaskivska, H., Skyba, H. (2021). *Realizatsiia subiekt-subiektnoi vzaiemodii v umovakh dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov zasobamy IKT* [Implementation of subject-subject interaction in conditions of distance teaching foreign languages by ICT]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia*, № 35 (1), pp. 36–41 [in Ukrainian].
4. Hurzhii, A. M., Kartashova, L. A., Lapynskyi, V. V. (2013). *IT-hotovnist vchyteliv inozemnykh mov: metodolohiia, teoriia, tekhnologii: navchalnyi posibnyk* [IT-readiness of foreign language teachers: methodology, theory, technologies: a manual]. Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny [in Ukrainian].
5. Husti, I., Baran, Ye., Lekhner, I., Fabiiian, M. (2021). *Navchannia mov u period karantynu v Zakarpatskomu uhrskomu instyutii imeni Ferentsa Rakotsi II* [Language teaching in the quarantine period at the Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakoczi II]. *Visnyk KNLU. Seriia Psykholohiia ta pedahohika*, issue 34, pp. 83–101 [in Ukrainian].
6. Kovalenko, A. (2021). *Dystantsiine navchannia IM za umov pandemii: spetsyfika form i metodiv roboty* [Distance foreign language teaching in a pandemic: the specifics of forms and methods of work]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, issue 35, volume 3, pp. 250–255 [in Ukrainian].
7. Kuznecov, I. N. (2004). *Tekhnologiya delovogo obshcheniya* [Technology of business communication]. Moscow: IKC Mart. 128 p. [in Russian].
8. *Pro zatverdzhennia Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu ZS Ukrainy ta Planu realizatsii Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy : Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 01.06.2009* [On approval of the Concept of language training of the personnel of the Armed Forces of Ukraine and Implementation plan of the Concept of language training of the personnel of the Armed Forces of Ukraine : Order of the Ministry of Defence of Ukraine from 01.06.2009]. № 267. Kyiv: Ministry of Defence of Ukraine [in Ukrainian].
9. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013* [On approval of the Regulations on distance learning: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 25.04.2013]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/ed20150821> [in Ukrainian].
10. Raickaya, L. K. (2011). *Didakticheskie i psichologicheskie osnovy primeneniya tekhnologij Veb 2.0. v vysshem professional'nom obrazovanii: monografiya* [Didactic and psychological bases of application of Web 2.0 technologies. in higher professional education: monograph]. Moscow: Moscow State Regional University. 173 p. [in Russian].
11. Stasiuk, V. V. (2013). *Vykorystannia osvitnykh tekhnologii yak napriam pokrashchennia yakosti pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv* [The use of educational technologies as a direction to improve the quality of training of military specialists] Kyiv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, issue 2, pp. 142–146 [in Ukrainian].
12. Bereczki, E. O., Horváth, L., Kálmán, O., Káplár-Kodácsy, K., Mísey, H., Rausch, A., Rónay, Z. (2020). *Faculty Distance Education Handbook*. Budapest: ELTE-PPK. 67 p.
13. Liebermann, M. (2020). *How to balance in-person and remote instruction*. Education Week. URL: <https://www.edweek.org/teaching-learning/how-to-balance-in-person-and-remote-instruction/2020/07>.
14. Schwartz, S. (2020). *Round-the-clock communication is exhausting teachers*. Education Week. URL: <https://www.edweek.org/teaching-learning/round-the-clock-communication-is-exhausting-teachers/2020/07>.
15. Thornbury, S. (2020). *We're all in this together*. ZOOM interview with Scott Thornbury. URL: https://drive.google.com/drive/folders/12XsHlAmBRUGxKxNBLFHAICKj_yCAWj0z?fbclid=IwAR0YX2iq9y6eXzuZ3YFk_ifeg9eZAKrOS01C2V2XZ9wM6sDZ2WAsI0nbdFU.